

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

УХВАЛЕНО:
Рішенням вченої ради
Харківського національного
економічного університету імені
Семена Кузнеця
від 22.12.2021 р. протокол № 10

ВВЕДЕНО В ДІЮ:
Наказом ректора Харківського
національного економічного
університету імені Семена Кузнеця
від 22.12.2021 р. № 256

Володимир ПОНОМАРЕНКО

ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ВИБІРКОВОЇ
СКЛАДОВОЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ
ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Харків

2021

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Порядок формування та реалізації вибіркової складової освітніх програм Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (далі – Порядок) розроблено з метою визначення процедури формування переліку, обрання та подальшої організації вивчення здобувачами вищої освіти вибірових освітніх компонентів у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця (далі – Університет).

1.2. Порядок розроблено на основі:

- Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII;
- Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII;
- Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23 листопада 2011 р. № 1341;
- Методичних рекомендацій щодо розробки структури та змісту навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця ухваленого рішенням вченої ради від 31.08.2020 р. протокол № 3, введеного в дію наказом ректора від 31.08.2020 р. № 142;
- Положення про організацію освітнього процесу у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця, ухваленого рішенням вченої ради від 26.10.2020 р. протокол № 5, введеного в дію наказом ректора від 26.10.2020 р. № 198;
- інших документів, що регламентують освітній процес в Університеті.

1.3. Дія цього Порядку поширюється на здобувачів вищої освіти усіх форм навчання, які вступили до Університету, починаючи з 01 вересня 2022 року, і навчаються за освітніми програмами та навчальними планами першого (бакалаврського), другого (магістерського) та третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти, укладеними з урахуванням законодавства про освіту та затверджених рішеннями вченої ради Університету.

1.4. Перелік освітніх компонентів навчального плану складається з двох складових – обов'язкової та вибіркової. Вибіркова складова навчального плану включає навчальні дисципліни, загальним обсягом не менш як 25 відсотків

загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для відповідного рівня вищої освіти.

1.5. Вибіркові навчальні дисципліни не формують результати навчання, що передбачені стандартом вищої освіти для відповідного рівня, але можуть поглиблювати певні з них та розвивати софтскілс.

2. ТЕРМІНИ, ЯКІ ЗАПРОВАДЖЕНІ В УНІВЕРСИТЕТІ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ВИБІРКОВОЇ СКЛАДОВОЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

2.1. МАЙНОР – умовна назва блоку з чотирьох взаємопов'язаних непрофільних навчальних дисциплін підготовки освітнього ступеня бакалавр. Сутність МАЙНОРа полягає у формуванні певних компетентностей у здобувачів, які дозволяють розширити його професійну підготовку в нестандартних напрямках і таким чином підвищити конкурентоздатність випускників на ринку праці. МАЙНОР є обов'язковою складовою освітніх програм.

2.2. ВІЛЬНИЙ МАЙНОР – це умовна назва окремих непрофільних навчальних дисциплін підготовки освітнього ступеня бакалавр. ВІЛЬНИЙ МАЙНОР є заміною МАЙНОРа у разі відмови здобувачів обирати непрофільні навчальні дисципліни блоком. Особливість ВІЛЬНОГО МАЙНОРу полягає у вільному формуванні здобувачами власного блоку з окремих навчальних дисциплін. ВІЛЬНИЙ МАЙНОР є обов'язковою складовою освітніх програм.

2.3. МАГ-МАЙНОР – умовна назва вибірових навчальних дисциплін підготовки освітнього ступеня магістр (МАЙНОР для магістрів). Сутність МАГ-МАЙНОРів полягає у вільному виборі навчальних дисциплін таких напрямків, які відображають інтереси здобувачів вищої освіти, їх вподобання та плани на майбутнє працевлаштування. МАГ-МАЙНОР є обов'язковою складовою освітніх програм.

2.4. НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ ЗА СПРЯМУВАННЯМ - непрофільні дисципліни обираються здобувачами вищої освіти із загального переліку навчальних дисциплін Університету.

Для загального циклу підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня такими дисциплінами можуть бути:

- вибіркова навчальна дисципліна соціально-психологічного спрямування;

- вибіркова навчальна дисципліна технологічного спрямування (соціально-природничого спрямування);
- вибіркова навчальна дисципліна правового спрямування;
- тощо.

2.5. МЕЙДЖОР – дисципліна, що обирається здобувачем вищої освіти першого (бакалаврського) та/або другого (магістерського) рівня з пулу спеціальності (освітньої програми). Призначена для формування індивідуальної освітньої траєкторії та забезпечує можливості здобувачу вищої освіти поглибити професійні знання в межах обраної освітньої програми та/або здобути додаткові не фахові компетентності.

2.6. ВИБІРКОВА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА – дисципліна, що обирається здобувачем вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня. Призначена для формування індивідуальної освітньої траєкторії та забезпечує можливості здобувачеві вищої освіти поглибити свої знання в межах обраної тематики дисертаційного дослідження.

2.7. ПУЛ ДИСЦИПЛІН – множина освітніх компонентів (навчальних дисциплін), що об'єднані за певним критерієм.

2.8. ЗАГАЛЬНОУНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ ПУЛ ДИСЦИПЛІН – перелік навчальних дисциплін Університету, який включає: дисципліни за спрямуванням, майнори, вільні майнори, маг-майнори.

2.9. ПУЛ СПЕЦІАЛЬНОСТІ (ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ) – перелік освітніх компонентів спеціальності (освітньої програми), який включає: мейджор, вибірково навчальну дисципліну.

3. ФОРМУВАННЯ ВИБІРКОВОЇ СКЛАДОВОЇ НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

3.1. Вибіркова складова навчального плану першого (бакалаврського) рівня вищої освіти складається з: вибірових навчальних дисциплін за спрямуванням, майнора або вільних майнорів, мейджорів.

3.2. Здобувач вищої освіти обирає 1 майнор або 4 вільні майнори з загальноуніверситетського пулу дисциплін.

3.2. Майнор, як правило, складається з 4 навчальних дисциплін. Обсяг кожної дисципліни майнора (вільного майнора) – 5 кредитів ЄКТС. Як виняток,

майнор може складатися з 2 навчальних дисциплін. Тоді, обсяг кожної дисципліни майнора – 10 кредитів ЄКТС.

3.3. Дисципліни майнора (вільного майнора) викладаються по одній дисципліні в 3, 4, 5, 6 семестрах для здобувачів вищої освіти очної (денної) форми навчання.

3.4. Формою підсумкового контролю дисциплін майнора (вільного майнора) є залік.

3.5. Вибіркові навчальні дисципліни за спрямуванням не є обов'язковими для всіх освітніх програм першого (бакалаврського) рівня.

3.6. Здобувач вищої освіти обирає тільки ті вибіркові навчальні дисципліни за спрямуванням, які містить навчальний план за освітньою програмою, де він навчається.

3.7. Навчальний план за освітньою програмою може містити інші типи дисциплін за спрямуванням.

3.8. Здобувачеві вищої освіти пропонується обирати 1 дисципліну технологічного спрямування (соціально-природничого спрямування), 1 дисципліну соціально-психологічного спрямування, 1 дисципліну правового спрямування.

3.9. Обсяг кожної вибіркової навчальної дисципліни за спрямуванням - 5 кредитів ЄКТС.

3.10. Формою підсумкового контролю за вибірковою навчальною дисципліною технологічного спрямування (соціально-природничого спрямування) є залік; за вибірковою навчальною дисципліною соціально-психологічного спрямування – залік; за вибірковою навчальною дисципліною правового спрямування – залік.

3.11. У разі наявності в навчальному плані інших типів вибірових навчальних дисциплін за спрямуванням, формою підсумкового контролю таких дисциплін є залік.

3.12. Вибіркова навчальна дисципліна технологічного спрямування (соціально-природничого спрямування) викладається в 1 або 2 семестрі для здобувачів вищої освіти очної (денної) форми навчання. Семестр, у якому викладається дисципліна, визначається навчальним планом освітньої програми.

3.13. Вибіркова навчальна дисципліна соціально-психологічного та вибіркова навчальна правового спрямування викладається в 3 або 4, або 5, або 6 семестрі для здобувачів вищої освіти очної (денної) форми навчання. Семестр, у якому викладається дисципліна, визначається навчальним планом освітньої програми.

3.14. Обсяг вибіркової навчальної дисципліни мейджора - 5 кредитів ЄКТС.

3.15. Формою підсумкового контролю дисциплін мейджорів є екзамен (іспит).

3.16. Дисципліни мейджори викладаються в 3, 4, 5, 6, 7, 8 семестрі для здобувачів вищої освіти денної (очної) форми навчання.

3.17. Кількість дисциплін мейджорів, яка викладається в певному семестрі, визначається навчальним планом освітньої програми.

3.18. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання, семестр, у якому буде викладатися: дисципліни за спрямуванням, майнори (вільні майнори), мейджори - визначається навчальним планом освітньої програми.

4. ФОРМУВАННЯ ВИБІРКОВОЇ СКЛАДОВОЇ НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

4.1. Вибіркова складова навчального плану другого (магістерського) рівня вищої освіти складається з: маг-майнорів, дисциплін мейджорів.

4.2. Обсяг дисципліни маг-майнор – складає 5 кредитів ЄКТС. Формою підсумкового контролю є залік.

4.3. Загальний обсяг дисциплін маг-майнорів складає 10 кредитів ЄКТС.

4.4. Здобувачі вищої освіти очної (денної) форми навчання обирають по одній дисципліні в 1 та 2 семестрі на першому році навчання.

4.5. Здобувачі вищої освіти заочної форми навчання обирають 2 дисципліни на 1 році навчання.

4.6. Обсяг дисципліни мейджор складає 5 кредитів ЄКТС. Формою підсумкового контролю є екзамен (іспит).

4.8. Кількість дисциплін мейджорів в семестрі (році) визначається навчальним планом.

5. ФОРМУВАННЯ ВИБІРКОВОЇ СКЛАДОВОЇ НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ ТРЕТЬОГО (ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

5.1. Вибіркова складова навчального плану третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти складається з вибірових навчальних дисциплін.

5.2. Обсяг вибіркової навчальної дисципліни – складає 5 кредитів ЄКТС. Формою підсумкового контролю є залік.

5.3. Вибіркові навчальні дисципліни викладаються упродовж 1-3 семестрів.

5.4. Здобувачі вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня мають право обирати три навчальні дисципліни (загальним обсягом 15 кредитів ЄКТС).

5.5. Здобувачі вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти мають право обирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти та /або інших освітньо-наукових програм підготовки здобувачів ступеня доктора філософії, які пов'язані з тематикою дисертаційного дослідження, за погодженням зі своїм науковим керівником та завідувачем відділу аспірантури і докторантури.

6. ПРОЦЕДУРА ФОРМУВАННЯ ЗАГОЛЬНОУНІВЕРСИТЕТСЬКОГО ПУЛУ ТА ОБРАННЯ ДИСЦИПЛІН ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

6.1. На засіданні кафедри обговорюють назву та зміст вибірових навчальних дисциплін, визначають їх актуальність та в разі позитивного висновку ухвалюють рішення про рекомендацію щодо включення їх до загальноуніверситетського пулу, що зазначають у протоколі кафедри.

6.2. Засідання кафедри, на якому обговорюють та рекомендують вибіркові навчальні дисципліни, має відбутися не пізніше 1 листопада року, що передує вибору дисциплін.

6.3. Завідувач кафедри надає до навчального відділу витяг з протоколу засідання кафедри щодо рекомендації включення вибірових навчальних дисциплін до загальноуніверситетського пулу.

6.4. Витяг з протоколу засідання кафедри про рекомендації включення вибірових навчальних дисциплін до загальноуніверситетського пулу має містити таку інформацію: назва дисципліни; тип дисципліни (майнор або вільний майнор, вибіркова навчальна дисципліна за спрямуванням); ППП

відповідального викладача, який буде викладати дисципліну; на який навчальний рік пропонується дисципліна; для яких здобувачів вищої освіти рекомендована (для всіх чи окремих освітніх програм); мова викладання (навчання); розподіл годин за лекційними, практичними, лабораторними заняттями та самостійною роботою.

6.5. Відповідальний викладач в електронному вигляді надає до навчального відділу анотацію (силабус) навчальної дисципліни, інформацію про викладача та робочу програму навчальної дисципліни.

6.5. Навчальний відділ ініціює розгляд питання про включення запропонованих кафедрами Університету вибіркового навчальних дисциплін до загальноуніверситетського пулу на черговому засіданні вченої ради Університету.

6.6. У разі затвердження вченою радою Університету загальноуніверситетського пулу, видається наказ ректора, який вводить у дію загальноуніверситетський пул вибіркового навчальних дисциплін на наступний навчальний рік.

6.7. Навчальний відділ оприлюднює анотації (силабус) затверджених вибіркового навчальних дисциплін, інформацію про відповідального викладача на сторінках офіційного сайту Університету (<https://www.hneu.edu.ua/vybirkova-skladova-osvitno-profesijnyh-program-2022-2023-n-r/>) та сторінках спеціалізованого сайту для обрання дисциплін до початку навчального року, у якому передбачено викладання вибіркового навчальних дисциплін.

6.8. Навчальний відділ передає отримані робочі програми навчальних дисциплін до методичного відділу для перевірки на плагіат. За потреби робочі програми вибіркового навчальних дисциплін доопрацьовуються авторами.

6.9. Перевірені методичним відділом робочі програми вибіркового навчальних дисциплін повертаються до навчального відділу.

6.10. Навчальний відділ оприлюднює робочі програми вибіркового навчальних дисциплін на сторінках офіційного сайту Університету (<https://www.hneu.edu.ua/vybirkova-skladova-osvitno-profesijnyh-program-2022-2023-n-r/>) та сторінках спеціалізованого сайту для обрання дисциплін до початку навчального року, у якому передбачено викладання вибіркового навчальних дисциплін.

6.11. Вибір конкретних вибіркових навчальних дисциплін здобувачі вищої освіти здійснюють за допомогою використання спеціалізованого сайту для обрання навчальних дисциплін.

6.12. Вибіркова навчальна дисципліна технологічного спрямування (соціально-природничого спрямування) обирається здобувачами вищої освіти на протязі першого тижня навчання.

6.13. Викладачі кафедр, які викладають вибіркові навчальні дисципліни технологічного спрямування (соціально-природничого спрямування), презентують свої дисципліни, пояснюють здобувачам вищої освіти про необхідність формування індивідуальної освітньої траєкторії.

6.14. Вибіркові навчальні дисципліни соціально-психологічного та правового спрямування, майнори (вільні майнори) здобувачі вищої освіти 1 курсу обирають у другому семестрі на наступний навчальний рік.

6.15. Дисципліни маг-майнори здобувачі вищої освіти обирають протягом першого тижня навчання.

6.16. Навчальний відділ, декани факультетів здійснюють консультативну допомогу здобувачам вищої освіти щодо роботи спеціалізованого сайту для обрання дисциплін.

6.17. У разі потреби навчальний відділ та декани факультетів організують зустрічі зі здобувачами вищої освіти щодо консультування з питання формування індивідуальної освітньої траєкторії.

6.18. Після здійснення здобувачами вищої освіти вибору, навчальний відділ експортує зі спеціалізованого сайту для обрання дисциплін вибір здобувачів вищої освіти.

6.19. Навчальний відділ аналізує отримані відомості та рахує кількість здобувачів вищої освіти, які обрали певну дисципліну. Дисципліна вважається обраною, якщо на неї записалися 25 і більше осіб.

6.20. Здобувачам вищої освіти пропонується переобрати дисципліни, які не були обрані.

6.21. Після переобрання навчальний відділ рахує кількість здобувачів вищої освіти, які обрали певну дисципліну, формує загальноуніверситетські групи та потоки.

6.22. Навчальний відділ інформує кафедри щодо кількості здобувачів вищої освіти, які обрали дисципліну, кількості груп, потоків для коригування кафедрами навчального навантаження.

6.23. Після вибору дисциплін здобувач вищої освіти на свою поштову скриньку отримує заяву про вибір дисциплін, що формується автоматично спеціалізованим сайтом для вибору дисциплін.

6.24. Вивчення вибіркового навчального дисциплін організовується у загальноуніверситетських групах, тобто до складу окремої групи можуть входити здобувачі вищої освіти різних факультетів та спеціальностей (освітніх програм).

6.25. Вибір здобувачів вищої освіти фіксується в індивідуальних навчальних планах, які є підставою для організації освітнього процесу за вибірково-навчальними дисциплінами.

6.26. Бланками індивідуальних навчальних планів, здобувачів вищої освіти, забезпечують відповідні деканати.

6.27. Вибір здобувачів вищої освіти вписує власноруч та підтверджує своїм підписом.

6.28. Навчальний відділ складає розклад занять. Задля оптимізації розкладу занять вивчення вибіркового навчального дисциплін відбувається у визначені дні, наприклад, тільки в понеділок та п'ятницю.

6.29. У разі, якщо здобувач вищої освіти змінив свою думку щодо формування освітньої траєкторії, він пише вмотивовану заяву на ім'я проректора з навчально-методичної роботи щодо зміни дисципліни.

6.31. Заяву на зміну дисципліни обов'язково візує декан відповідного факультету, та в разі позитивного рішення проректора з навчально-методичної роботи, вона зберігається в деканаті.

7. ПРОЦЕДУРА ФОРМУВАННЯ ПУЛУ СПЕЦІАЛЬНОСТІ (ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ) ТА ВИБОРУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

7.1. На засіданні кафедри обговорюються назва та зміст вибіркового навчального дисциплін (дисципліни мейджори, вибірково-навчальні дисципліни), визначається їх актуальність та в разі позитивного висновку, ухвалюється

рішення про рекомендацію до включення їх в пул спеціальності (освітньої програми), яке зазначається в протоколі кафедри.

7.2. Завідувач кафедри (Гарант освітньої програми) надає до навчального відділу / відділу аспірантури і докторантури витяг з протоколу засідання кафедри щодо рекомендації включення дисциплін до пулу спеціальності (освітньої програми).

7.3. Витяг з протоколу засідання кафедри має містити таку інформацію: назва дисципліни; ПІП відповідального викладача, що буде викладати дисципліну; на який навчальний рік (семестр) пропонується дисципліна; для яких здобувачів вищої освіти рекомендована (для всіх чи певних освітніх програм); мова викладання (навчання); розподіл годин між лекційними, практичними, лабораторними заняттями та самостійною роботою.

7.4. Навчальний відділ / відділ аспірантури і докторантури ініціює розгляд питання про включення запропонованих кафедрами Університету вибіркового навчальних дисциплін, дисциплін мейджорів до пулу спеціальності (освітньої програми) на черговому засіданні вченої ради Університету.

7.5. У разі затвердження вченою радою Університету пулу спеціальності (освітньої програми), видається наказ ректора, яким вводять в дію пул спеціальності (освітньої програми) на наступний навчальний рік.

7.6. Робочі програми вибіркового навчальних дисциплін, дисциплін мейджорів надаються на перевірку до методичного відділу для перевірки на плагіат. За необхідності робочі програми навчальних дисциплін доопрацьовуються авторами.

7.7. Робочі програми вибіркового навчальних дисциплін зберігаються на відповідних кафедрах / у відділі аспірантури і докторантури та оприлюднюються в репозитарії Університету.

7.8. Гаранти освітніх програм, завідувачі кафедр, декани факультетів, здійснюють консультативну допомогу здобувачам вищої освіти щодо формування їх освітньої траєкторії.

7.9. Завідувачі кафедр, гаранти освітніх програм, відділ аспірантури і докторантури організують зустрічі зі здобувачами вищої освіти щодо презентації вибіркового навчальних дисциплін, дисциплін мейджорів до початку вибору.

7.10. Декани факультетів та завідувач відділу аспірантури і докторантури організують обрання здобувачами вищої освіти вибіркового навчального дисциплін, дисциплін мейджорів.

7.11. Здобувачі 1-го року навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти здійснюють вибір упродовж першого тижня навчання.

7.12. Здобувачі 1-го року навчання (підготовки) третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти здійснюють вибір вибіркового навчального дисциплін до 15 вересня навчального року.

7.13. Здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здійснюють вибір дисциплін мейджорів у семестрі (році), який передуює вивченню дисципліни.

7.14. Для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти дисципліна мейджор вважається обраною, якщо на неї записалися 25 і більше осіб. Для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти дисципліна мейджор вважається обраною, якщо на неї записалися 15 і більше осіб.

7.16. Здобувач вищої освіти формує заяву щодо вибору навчального дисциплін.

7.17. Зведені відомості щодо кількості здобувачів вищої освіти та дисциплін, які вони обрали, надаються деканатами або завідувачем відділу аспірантури і докторантури до навчального відділу.

7.18. Вибір здобувачів вищої освіти фіксується в індивідуальних навчальних планах, які є підставою для організації освітнього процесу за вибірково навчальними дисциплінами.

7.19. Бланками індивідуальних навчальних планів здобувачів вищої освіти забезпечують відповідні деканати або відділ аспірантури і докторантури.

7.20. Вибір здобувач вищої освіти вписує власноруч та підтверджує своїм підписом.

7.21. Навчальний відділ складає розклад занять з урахуванням вибору здобувачів вищої освіти.

8. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

8.1. Порядок ухвалюється рішенням вченої ради Університету та вводиться в дію наказом ректора Університету.

8.2. Усі зміни та доповнення до цього Порядку розглядаються та ухвалюються на засіданні вченої ради Університету і вводяться в дію наказом ректора.

Керівник навчального відділу

Ганна ЧУМАК

ПОГОДЖЕНО:

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

Юрисконсульт
I категорії

Яніна ЧУПРИНА

